

Natura și misiunea Bisericii. Un stadiu pe calea spre o declarație comună
(notă: urmare din nr. 2/2011)

II. Biserica în istorie

A. Biserica *in via*

48. Biserica este o realitate eshatologică, anticipând Împărăția. Totuși, Biserica de pe pământ nu este încă deplina realizare văzută a Împărăției. Fiind și o realitate istorică, Biserica este expusă la ambiguitățile întregii istorii umane și, de aceea, are trebuință de o permanentă pocăință și reînnoire, pentru a răspunde pe deplin chemării sale.

Biserică în accepțiunea de „Sacrament”^{*}?

Deși toate bisericile sunt de acord că Biserica este un semn și un instrument, unele biserici exprimă înțelegerea lor cu privire la realitatea Bisericii în termeni

* Este semnificativ faptul că de la începutul perioadei Reformei s-a manifestat nemulțumirea față de folosirea termenului latin *sacramentum* (împrumutat din limbajul militar și înseamnând jurământ) și s-a arătat că este o traducere incorectă a cuvântului nou-testamentar *mysterion*, deoarece se pune accentul pe obligativitatea primirii sacramentelor în vederea mântuirii, în loc să se sublinieze privilegiul de a primi harul lui Dumnezeu prin aceste lucrări minunate de sfințire a vieții omului. Zwingli se plângea deja spunând: „cuvântul *sacramentum* nu exprimă în mod corect înțelesul lui *mysterion*” (U. Zwingli, *Kommentar über die wahre und falsche Religion* (n. 1), 23 sq.) și dorea ca germanii să nu fi acceptat vreodată cuvântul „sacrament” în vocabularul lor, nemulțumire pe care a preluat-o și Friedrich Schleiermacher în *Dogmatica* sa. (Friedrich Schleiermacher, *Der christliche Glaube. Nach den Grundsätzen der evangelischen Kirche im Zusammenhange dargestellt*, Editura II-a revizuită, 1831, Editura M. Redeker, vol. II, 1960, 364 (trad. engl. *The Christian Faith*, Edinburgh, 1948). În anul 1520, Luther arăta că terminologia biblică nu justifică folosirea termenului „sacrament” pentru lucrări bisericesti. (Martin Luther, *De captivitate Babylonicae ecclesiae praeludium*, 1520, WA 6, 501, 37sq.) Philip Melanchthon în lucrarea sa intitulată *Loci Communes* (1521) dorea să numească „semne sau semne sacramentale ... ceea ce alții numeau sacramente” (Philip Melanchthon, *Loci communes*, 1521, Editura bilingvă latină-germană, tradusă cu note explicative de H.G. Pohlmann, Gutersloh 1993, 328 sq.), întrucât, conform terminologiei biblice, doar Iisus Hristos ar putea fi numit *Sacrament*. Pot fi găsite multe alte exemple în teologia protestantă care să ateste nemulțumirea față de termenul *sacramentum*. Este foarte important de amintit faptul că aproape cu două sute de ani în urmă, F. Schleiermacher își exprima speranța că problemele cauzate de termenul latin *sacramentum* pot fi îndepărtate „prin apropierea de Biserica Răsăriteană, pentru care această denumire a rămas străină, și care în schimb a folosit expresia *mistere (taine)*” (s.n.) (F. Schleiermacher, *op. cit.*, p. 364). (n.tr.)

sacramentali; unii vorbesc de Biserică în accepțiunea de Sacrament; alții nu folosesc în mod obișnuit acest limbaj, sau îl resping cu totul.

Bisericile care folosesc expresia „Biserica în accepțiunea de Sacrament”, fac aceasta deoarece văd Biserica a fi un semn efectiv a ceea ce Dumnezeu dorește pentru lume: anume, comuniunea tuturor întrelaltă și cu Dumnezeu Cel Unul în Treime, bucuria pentru care Dumnezeu a creat lumea (în pofida păcătoșeniei creștinilor).

Bisericile care nu folosesc conceptul de Sacrament pentru Biserică nu fac aceasta cel puțin din două motive și anume:

(1) necesitatea de a face o distincție clară între Biserică și Sfintele Taine: Sfintele Taine sunt mijloace de mântuire prin care Hristos susține Biserica, și nu acțiuni prin care Biserica se realizează sau se actualizează pe ea însăși; și (2) prin folosirea termenului „Sacrament” pentru Biserică, s-ar pune în umbră faptul că, pentru respectivele biserici, Biserica este un semn și un instrument al intenției și al planului lui Dumnezeu – dar este așa ca o comuniune care, deși sfântă, poate fi încă supusă păcatului.

În spatele acestui dezacord stau diferite opinii despre mijlocirea Bisericii cu privire la mântuire. Totuși, cei care s-au obișnuit să numească Biserica „Sacrament”, vor distinge încă între căile prin care Botezul și Cina Domnului pe de o parte, și Biserica pe de alta, sunt semne și instrumente ale planului lui Dumnezeu. Și cei care nu folosesc expresia „Biserica în accepțiunea de Sacrament” vor susține în continuare că Biserica este instrumentul sfânt al lui Dumnezeu pentru scopul său dumnezeiesc (a se vedea următorul chenar, după &56).

49. Pe de o parte, Biserica participă deja la comuniunea lui Dumnezeu, în credință, speranță, iubire și slăvirea numelui lui Dumnezeu, și trăiește ca o comuniune de persoane răscumpărate. Datorită prezenței Duhului și a Cuvântului lui Dumnezeu, Biserica – fiind *creatura Verbi* și *creatura Spiritus* (cf.&9sq.), comuniunea tuturor credincioșilor menținută în relație personală cu Dumnezeu, de către Dumnezeu Însuși (cf. &11), fiind poporul lui Dumnezeu (cf. &&19-20), Trupul lui Hristos (cf.paragr. 19-22) și Templu al Duhului Sfânt (cf.paragr. 23-24) – este deja comunitatea eshatologică pe care Dumnezeu o voiește.

50.Pe de altă parte, Biserica, după dimensiunea sa umană, este alcătuită din oameni care – cu toate că sunt membri ai Trupului lui Hristos și deschiși lucrării libere

a Duhului Sfânt (cf.In3,8) de luminare a inimilor și de relaționare a conștiințelor - sunt în continuare supuși condițiilor din lume. Prin urmare, Biserica este afectată de aceste condiții, fiind expusă la:

- schimbare, care implică atât o dezvoltare pozitivă și o creștere, cât și riscul declinului și deformării.
- condiționări individuale, culturale și istorice, care pot contribui la îmbogățirea înțelegerii și exprimării credinței, dar și pot încuraja tendințe de relativizare sau de absolutizare a punctelor de vedere particulare.
- puterea păcatului.

51.Una dintre experiențele frapante ale slăbiciunii și lipsurilor omenești, care a afectat comunitatea creștină *in via*, este discrepanță, destul de răspândită, dintre calitatea de membru al Bisericii și mărturisirea ferventă și practicarea credinței creștine. Multe dintre comunitățile noastre se confruntă cu următoarea provocare: unii dintre membri par să „aparțină fără să creadă”, în timp ce alte persoane, fără să fie membre ale Bisericii, pretind că pot, cu mai multă autenticitate, „crede fără să aparțină”. Ne confruntăm împreună cu exigența de a trăi credința noastră ca niște comunități credincioase, în așa fel încât toți cei care aparțin sunt creștini profund dedicați, și toți cei care cred sincer doresc să aparțină; această provocare depășește granițele care ne despart.

52.Unitatea, sfințenia, catholicitatea* și apostolicitatea Bisericii sunt darurile lui Dumnezeu și sunt atribute esențiale ale naturii și misiunii Bisericii. Totuși, există o permanentă tensiune în viața istorică a Bisericii, între ceea ce este dat deja și ceea ce nu s-a realizat încă în mod deplin.

53. Unitatea esențială care aparține însăși naturii Bisericii și îi este deja dată în Hristos, vine în contrast cu dezbinările actuale din cadrul bisericilor și dintre acestea. Totuși, în pofida tuturor separărilor, unitatea dată Bisericii se manifestă deja în unica Evanghelie prezentă în toate bisericile, și apare în multe trăsături ale vieții lor (cf.Efes.4,4-5; ITim.2,5; F.Ap.4,12). Regretabilele separări dintre biserici se datorează parțial păcatului, și parțial unei încercări sincere a credincioșilor de a fi fideli adevărului. A lucra pentru unitatea Bisericii, înseamnă a lucra pentru deplina încorporare văzută a unității care aparține naturii Bisericii.

* A se vedea nota 4 *supra* (n.tr)

54. Sfințenia esențială a Bisericii vine în contrast atât cu păcatul individual, cât și cu cel colectiv. Această sfințenie este mărturisită de către fiecare generație, atât prin viețile sfinților, cât și prin cuvintele sfinte propovăduite de Biserică, și prin lucrările sfinte pe care le săvârșește în numele lui Dumnezeu, Cel Atotsfânt. Totuși, în decursul istoriei Bisericii, păcatul a desfigurat permanent mărturia sa, și s-a opus naturii și chemării autentice a Bisericii. De aceea, în Biserică a existat permanent darul dumnezeiesc mereu nou al iertării, împreună cu chemarea la pocăință, înnoire și reformă. A răspunde acestei chemări înseamnă întruchiparea deplin văzută a sfințeniei care aparține naturii Bisericii.

55. Catholicitatea esențială a Bisericii este confruntă cu separările din cadrul și dintre comunitățile creștine cu privire la viața lor și la predicarea Evangheliei. Catholicitatea sa transcende toate barierele și vestește cuvântul lui Dumnezeu la toate popoarele: acolo unde este prezent întregul mister al lui Hristos, acolo este și Biserica deplină (catholică). Totuși, catholicitatea Bisericii este pusă sub presiune de faptul că integritatea Evangheliei nu este predicată în mod adecvat tuturor; deplinătatea comuniunii nu este oferită tuturor. Cu toate acestea, Duhul dăruit Bisericii este Duhul stăpânirii lui Hristos asupra întregii creații și a tuturor timpurilor. Biserica este chemată să îndepărteze toate obstacolele din calea deplinei actualizări a ceea ce este deja natura sa prin Duhul Sfânt.

56. Apostolicitatea esențială a Bisericii vine în contrast cu lipsurile și erorile bisericilor în propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu. Totuși, această apostolicitate este atestată în multe feluri în care Biserica, sub îndrumarea Duhului Sfânt, a fost fidelă mărturisirii Apostolilor cu privire la Iisus Hristos. Biserica este chemată să revină permanent la adevărul apostolic și să se reînnoiască în cult și misiune, având ca sursă originea sa apostolică (cf.FAp 2,42-47). Procedând astfel, ea face vizibilă și recunoaște Evanghelia apostolică ce îi este dată deja și este lucrătoare în ea prin Duhul Sfânt Cel care o face a fi Biserica.

Biserica și păcatul

Toate bisericile sunt de acord că există păcat, colectiv și personal, în istoria Bisericii (cf.Apocalipsa 2,2). Totuși ele diferă în privința modalității în care această realitate trebuie să fie înțeleasă și exprimată.

Pentru unele biserici, este imposibil să se spună „Biserica păcătuiește”, deoarece ele văd Biserica a fi un dar al lui Dumnezeu, care se împărtășește de sfințenia lui Dumnezeu. Biserica este mireasa neprihănită a lui Dumnezeu (cf.Efes 5,25-27); este o comuniune în Duhul Sfânt, poporul sfânt al lui Dumnezeu, îndreptat în har prin credința în Hristos (cf.Rm3,22; Efes2,8-9). Ca atare, Biserica nu poate păcătui. Darul este trăit în ființe umane fragile, care sunt supuse păcatului, dar păcatele membrilor Bisericii nu sunt păcatele Bisericii. Biserica este mai degrabă locul mântuirii și al tămăduirii (cf.Isaia 53; Lc 4,18-19). Din această perspectivă se poate vorbi, și trebuie să se vorbească, numai despre păcatul membrilor Bisericii și al grupurilor din cadrul Bisericii, situație descrisă de parabola grâului și a neghinei (cf.Mt 13,24-30), și de formula augustiniană *corpus permixtum*.

Alte biserici, în timp ce afirmă, de asemenea, că Biserica, fiind creație a Cuvântului lui Dumnezeu și a Duhului, Trupul lui Hristos, este sfântă și fără de păcat, spun și că ea păcătuiește. Ei spun aceasta deoarece ei definesc Biserica a fi comuniunea membrilor ei care – deși sunt credincioși îndreptați, născuți prin Duhul Sfânt, și sunt însuși Trupul lui Hristos- în această lume, sunt încă ființe păcătoase (cf.I In1,8-10).

În fine, alte biserici cred că, chiar dacă nu se poate vorbi de păcatele Bisericii, păcatul în Biserică poate deveni sistemic și afectează și instituția.

În timp ce există aceste înțelegeri diferite cu privire la Biserică și păcat, ne întrebăm dacă nu ar putea fi de acord toate bisericile cu următoarea formulare:

Relația dintre păcat și sfințenie în Biserică nu este o relație dintre două realități egale, deoarece păcatul și sfințenia nu există pe același plan. Sfințenia desemnează natura Bisericii și voia lui Dumnezeu în legătură cu ea, în timp ce păcătoșenia este contrară ambelor (cf.ICor15,21-26).

B. În Hristos – dar nu încă în deplină comuniune

57.Una dintre binecuvântările mișcării ecumenice a fost descoperirea graduală și crescândă a multelor aspecte ale vieții în Hristos, pe care le împărtășesc bisericile noastre aflate încă în stare de dezbinare; noi toți suntem părtași ai lui Hristos într-un anumit fel, deși nu trăim în deplină comuniune între noi. Dezbinările dintre biserici

obstrucționează misiunea Bisericii. Nu este vorba doar despre faptul că misiunea are ca scop ultim *koinonia* tuturor; ci și de faptul că misiunea efectivă este zădărnicită de scandalul dezbinărilor: Iisus S-a rugat ca toți ucenicii Săi să fie una, în mod special, pentru ca „*lumea să poată crede*”(In17,21). Astfel misiunea este în relație strânsă cu însăși ființa Bisericii în accepțiunea de *koinonia* (cf.I In1,1-3). Din acest motiv, restaurarea unității între creștini, care se realizează prin angajarea în dialogul despre temele care îi mai despart încă, precum și prin continua reînnoire a vieții lor, este o sarcină urgentă.

58.Dezvoltarea comuniunii dintre bisericile noastre dezvăluită prin instaurarea unei mai largi comuniuni între creștini, reverberează și spre trecut și spre viitor. Prin puterea Duhului Sfânt, Biserica trăiește în comuniune cu Iisus Hristos, în Care toți cei din cer și de pe pământ sunt uniți în comuniunea lui Dumnezeu Cel Unul Sfânt: aceasta este comuniunea sfinților. Destinul final al Bisericii este să fie cuprinsă în relația intimă a Tatălui și a Fiului și a Duhului Sfânt, să laude și să-L slăvească pe Dumnezeu de-a pururea (cf.Apocalipsa7,9-10;22,1-5).

59. Există, în virtutea creației, o legătură naturală între ființele umane și între acestea și creație. „*Dacă este cineva întru Hristos, el este făptură nouă*” (IICor5,17). Viața nouă în comuniune zidește și transformă, dar niciodată nu înlocuiește în întregime comuniunea dată în creație; în cadrul istoriei, aceasta niciodată nu depășește în mod complet distorsiunile relației dintre ființele umane, cauzate de păcat. Părtașia în Hristos este adesea restricționată și numai parțial realizată. Noua viață implică nevoia constantă de căință, iertare reciprocă și restaurare. Ține de esența comuniunii cu Dumnezeu, faptul că membri trupului lui Hristos se roagă în fiecare zi „(...) și ne iartă nouă greșelele noastre”(Lc11,4; cf.Mt6,12). Dar Tatăl ne curățește de păcatele noastre prin sângele Fiului Său Iisus Hristos și, dacă ne recunoaștem păcatele noastre, vom fi iertați (cf.IIn1,7-10). Totuși, există o bucurie autentică a noii vieți aici și acum, și o anticipare sigură a deplinătății comuniunii în viața care va veni.

C.Comuniune și diversitate

60. Diversitatea în unitate și unitatea în diversitate sunt daruri ale lui Dumnezeu pentru Biserică. Prin Duhul Sfânt, Dumnezeu dăruiește daruri diverse și complementare tuturor credincioșilor pentru binele comun, pentru slujire în cadrul comunității și al lumii (cf. ICor12,7; IICor 9,13). Nimeni nu își poate fi suficient sieși. Ucenicii sunt chemați să fie una, în timp ce sunt îmbogățiți de diversitățile lor – deplin

uniți, plini de respect față de diversitatea persoanelor și grupurilor (cf.FAp2,15;Efes2,15-16).

61. Există o bogată diversitate a vieții creștine și a mărturiei ca rezultat al diversității contextului cultural și istoric. Evanghelia trebuie să se înrădăcineze și să fie trăită autentic pretutindeni. Trebuie să fie propovăduită prin limbaj, simboluri și imagini care sunt relevante în anumite timpuri și contexte. Comuniunea Bisericii cere o influență reciprocă constantă de expresii culturale ale Evangheliei, dacă se dorește ca bogățiile Evangheliei să fie prețuite de tot poporul lui Dumnezeu¹. Apar probleme atunci

- ◆ când o cultură urmărește să-și însușească Evanghelia și să pretindă că este singura cale autentică de a celebra Evanghelia;
- ◆ când o cultură urmărește să impună altora propria înțelegere a Evangheliei ca singura înțelegere autentică;
- ◆ când Evanghelia este ținută captivă în cadrul unei culturi particulare;
- ◆ când o cultură nu poate să recunoască faptul că este posibil ca Evanghelia să fie proclamată fidel și într-o altă cultură.

62. Diversitatea autentică în viața comuniunii nu trebuie să fie înăbușită: unitatea autentică nu trebuie amenințată. Fiecare biserică locală trebuie să fie cadrul în care două aspecte sunt în mod simultan garantate: salvarea unității și dezvoltarea diversității legitime. Există limite în cadrul cărora diversitatea este o îmbogățire, dar în afara cărora nu este doar inacceptabilă, ci chiar distruge darul unității. În mod similar, unitatea, îndeosebi când tinde să fie identificată cu „uniformitatea” poate să distrugă diversitatea autentică și, prin urmare, devine inacceptabilă. Prin credința comună în Hristos, exprimată în proclamarea Cuvântului, celebrarea Tainelor și viața de slujire și mărturisire, fiecare comunitate creștină locală participă la viața și mărturia tuturor comunităților creștine din toate locurile și din toate timpurile. Slujirea pastorală pentru cauza unității și susținerea diversității, este una din multele harisme date Bisericii. Aceasta îi ajută pe cei cu diferite daruri și perspective să rămână responsabili unii altora în cadrul comuniunii.

63. Diversitatea nu este același lucru cu dezbinarea. În interiorul Bisericii separările (erezii și schisme), precum și conflictele politice și manifestările urii amenință darul dumnezeiesc al comuniunii. Creștinii sunt chemați să lucreze neobosit

în vederea depășirii separărilor, să prevină ca diversitățile legitime să devină cauze de sciziune și să trăiască o viață a diversităților reconciliate.

Limite ale diversității?

În timp ce toți recunosc larga diversitate a darurilor în Biserică, există adesea o tendință (conștientă sau inconștientă) de a se acorda o mai mare valoare unor aspecte ale acestei diversități, decât altora. Acest fapt este adevărat mai ales în legătură cu diversitatea pozițiilor noastre cu privire la anumite teme cum ar fi diversitatea în cultul nostru.

(a) Diversitatea modalităților de exprimare a Evangheliei, prin cuvinte și fapte, poate îmbogăți viața de comuniune. Astăzi există accente specifice în viața și mărturisirea diferitelor biserici. În ce măsură aceste accente diferite sunt poziții divergente, sau o expresie a diversității legitime? Umbrește deplinătatea mesajului evanghelic ponderea acordată diferitelor accente?

(b) Ce valoare acordă creștinii identității eclesiale și confesionale? Pentru unii, păstrarea unei astfel de identități, pentru viitorul apropiat sau chiar pentru tot timpul, și chiar în cadrul unei vieți de *koinonia*, este necesară pentru salvarea adevărilor particulare și a bogatelor diversități legitime care aparțin unei vieți de comuniune. Alții înțeleg scopul comuniunii văzute dincolo de identitatea specifică eclesială sau confesională – o comuniune în care bogățiile păstrate de tradițiile confesionale sunt aduse împreună în mărturisirea și experiența credinței și vieții comune. Pentru alții, modelul „diversității reconciliate” rămâne unul obligatoriu. Totuși, cei mai mulți sunt de acord că este necesară deschiderea în privința unității la care ne cheamă Dumnezeu; și că, pe măsură ce facem pași sub asistența Duhului Sfânt (cf. In16,13), profilul unității văzute va deveni mai clar. Bisericile înțeleg relația lor cu Biserica cea una, sfântă, catholică și apostolică în diferite feluri. Aceasta influențează relația lor cu alte biserici și înțelegerea pe care o au despre drumul înspre unitatea văzută.

(c) Pentru ca bisericile să avanseze înspre o completă recunoaștere reciprocă și deplină comuniune, creștinii trebuie să reflecteze asupra modului cum înțeleg și afirmă propria identitate eclesială și cum privesc statutul eclesial al altor biserici și al altor creștini.

Un prim tip de eclesiologie identifică Biserica în mod exclusiv cu propria comunitate, trimitând alte comunități sau persoane care pretind a avea statut eclesial într-un vid eclesiologic. Potrivit unei forme modificate a acestui tip, alte comunități pot avea elemente ale Bisericii care le aduc pe cele care se bucură de ele într-o reală, chiar

* A se vedea nota 4, *supra* (n.tr)

opinii, chiar și astfel de contradicții, atâta timp cât aceste mijloace ale harului lui Hristos sunt recunoscutibile acolo, nu pot împiedica această prezență; nici nu anulează apartenența la Trupul Său, Biserica cea una. Dar se stabilește o diferență în rang și statut între aceste biserici istorice, și aceasta ar trebui depășită.

(d)Una din întrebările ecumenice presante este dacă și cum bisericile, în acest stadiu al mișcării ecumenice, pot trăi în responsabilitate reciprocă, așa încât să se poată susține unele pe altele în unitate și diversitate legitimă și să poată preveni ca noile probleme apărute să devină cauze de separare în cadrul bisericilor și între acestea.

D.Biserica în accepțiunea de comuniune de biserici locale

64. De la început, legătura între bisericile locale era menținută prin colecte, schimburi de scrisori, vizite și exprimări tangibile ale solidarității (cf.ICor16;IICor8,1-9;Gal2,9sq.;etc.). Din când în când, în primele secole, bisericile locale s-au adunat să țină sinoade împreună. Toate acestea erau căi prin care au întreținut interdependența și au menținut comuniunea.

65. Comuniunea Bisericii este exprimată prin comuniunea dintre bisericile locale, în fiecare dintre acestea existând deplinătatea Bisericii. Comuniunea Bisericii cuprinde bisericile locale din fiecare loc și din toate locurile și din toate timpurile. Bisericile locale sunt ținute în comuniunea Bisericii prin unica Evanghelie², unicul Botez și unica Cină a Domnului, slujite de un ministeriu comun. Astfel, această comuniune de biserici locale nu este un adaos opțional, ci este un aspect esențial al ceea ce înseamnă a fi Biserica.

66. Comuniunea bisericilor locale este susținută de elementele vii de apostolicitate și catholicitate: Sfânta Scriptură, Botezul, Euharistia și slujirile unui ministeriu comun. Fiind „legături de comuniune”, aceste daruri servesc continuității autentice a vieții întregii Biserici, și ajută la susținerea bisericilor locale în comuniunea de adevăr și iubire. Acestea sunt date pentru a menține integritatea Bisericii, ca unica Biserică a lui Iisus Hristos, Același ieri, astăzi și mâine. Scopul căutării unei depline comuniuni este realizat atunci când toate bisericile sunt capabile să recunoască una în cealaltă Biserica cea una, sfântă, catholică și apostolică în toată deplinătatea sa. Această comuniune deplină va fi exprimată la nivel local și universal prin forme sinodale de viață și lucrare. Într-o astfel de comuniune a unității și diversităților autentice, bisericile sunt legate în toate aspectele împreună - viețuirii lor,

la toate nivelele, prin mărturisirea unei singure credințe și prin angajarea în rugăciune și mărturie, deliberare și lucrare.

Biserica locală

Expresia “biserica locală” este folosită în mod diferit în diversele tradiții. Pentru unele tradiții, biserica „locală” este congregația credincioșilor adunați într-un loc, pentru a asculta Cuvântul și pentru a săvârși Sfintele Taine. Pentru altele, biserica „locală” sau „particulară” se referă la episcop cu poporul din jurul episcopului, adunați să asculte Cuvântul și să săvârșescă Sfintele Taine. În unele biserici, expresia „biserica locală” este folosită atât pentru episcopie (dioceză) cât și pentru parohie. La alt nivel, expresia „biserica locală” se poate referi la mai multe dioceze sau la biserici regionale adunate într-o structură sinodală sub o președinție.

Există concepții eclesiologice diferite în spatele acestor întrebări a expresiei „biserica locală”, totuși cele mai multe biserici sunt de acord că fiecare biserică locală, oricum ar fi definită, este unită cu oricare alta în Biserica universală și conține, în cadrul ei, deplinătatea a ceea ce trebuie să fie Biserica. Există adesea o nepotrivire între descrierea teologică a bisericii locale și felul în care biserica locală este experimentată de credincioși.

IV. Viața de comuniune în și pentru lume

67. Dumnezeu dăruiește Bisericii toate darurile și resursele de care are nevoie pentru viața și misiunea sa în și pentru lume. Dumnezeu îi conferă harul credinței apostolice, Botezul și Euharistia ca mijloace ale harului pentru a crea și menține *koinonia*. Acestea precum și alte mijloace servesc la însuflețirea poporului lui Dumnezeu pentru a proclama Împărăția și pentru a participa la promisiunile lui Dumnezeu.

A. Credința apostolică

68. Biserica din toate timpurile și din toate locurile este chemată să „stăruie în învățătura Apostolilor” (FAp2,42). Credința „dată o dată pentru totdeauna sfinților” (Iuda v.3) este credința Bisericii de-a lungul veacurilor.

69. Credința apostolică revelată este mărturisită în mod unic în Sfânta Scriptură. Această credință este articulată în Crezul niceo-constantinopolitan (381)³. Biserica este chemată să propovăduiască aceeași credință fiecărei generații, pretutindeni. Fiecare biserică este chemată, prin puterea Duhului Sfânt, să facă această credință relevantă și vie în contextul ei particular, cultural, social, politic și religios. Chiar dacă credința apostolică trebuie să fie interpretată în contextul schimbării timpurilor și locurilor⁴, trebuie să fie în continuitate cu mărturia originală a comunității apostolice, și cu explicarea fidelă a acelei mărturii de-a lungul veacurilor.

70. Credința apostolică nu se referă la o singură formulă fixată sau la o perioadă specifică din istoria creștinismului. Credința transmisă prin tradiția vie a Bisericii este credința evocată de Cuvântul lui Dumnezeu, inspirată de Duhul Sfânt și atestată în Sfânta Scriptură. Conținutul ei este expus în Crezurile Bisericii primare, fiind atestat și în alte forme. Este propovăduită în multe mărturisiri de credință ale bisericilor. Este predicată astăzi în întreaga lume. Este articulată în canoane și coduri de disciplină din multe perioade și stadii din viața bisericilor. Astfel, credința apostolică este mărturisită în cult, în viață, slujire și misiune- în tradițiile vii ale Bisericii.

71. Tradiția apostolică a Bisericii este continuitatea în caracteristicile permanente ale Bisericii Apostolilor: mărturisirea credinței apostolice, proclamarea și interpretarea actuală a Evangheliei, săvârșirea Botezului și a Euharistiei, transmiterea responsabilităților de slujire, comuniunea în rugăciune, iubire, bucurie și suferință, slujirea celor bolnavi și în nevoi, comuniunea între bisericile locale și împărtășirea de darurile dumnezeiești care au fost date fiecăruia.

72. În cadrul tradiției apostolice, Crezul niceo-constantinopolitan promulgat de primele două sinoade ecumenice, este cu precădere o expresie a credinței apostolice. Cu toate că limbajul Crezului niceo-constantinopolitan, la fel ca al tuturor textelor, este condiționat de timp și de context, rămâne Crezul cel mai folosit de creștini de-a lungul veacurilor și rămâne așa până astăzi în toată lumea. Faptul că unele biserici nu folosesc liturgic sau catehetic acest Crez, nu ar trebui interpretat ca un semn al îndepărtării lor de credința apostolică. Totuși, existența unor astfel de diferențe sugerează faptul că bisericile trebuie să fie atente cu limitele tolerabile ale diversității în mărturisirea unei singure credințe.

73. Credința Bisericii trebuie să fie trăită prin răspunsul activ la provocările existente în fiecare epocă și în fiecare loc. Evanghelia se adresează realităților personale și sociale, incluzând situații în care există nedreptate, violarea demnității umane și degradarea creației. De exemplu, atunci când creștinii mărturisesc că Dumnezeu este Creatorul tuturor, ei recunosc că este bună creația și se angajează să se îngrijească de bună-starea umanității și de tot ce a creat Dumnezeu. Atunci când creștinii Îl mărturisesc pe Hristos răstignit și înviat, ei se dedică mărturisirii misterului pascal în cuvânt și faptă. Atunci când Îl mărturisesc pe Duhul Sfânt ca Domn de viață Făcător, ei se consideră a fi deja cetățeni ai raiului și se dedică discernerii darului Duhului în viețile lor. Atunci când creștinii mărturisesc Biserica cea una, sfântă, catholică și apostolică, ei se angajează să manifeste și să promoveze realizarea acestor attribute⁵.

B. Botezul

74. În Crezul niceo-constantinopolitan, creștinii mărturisesc „un Botez spre iertarea păcatelor”. Prin Botezul cu apă în numele lui Dumnezeu Cel Unul în Treime, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, prin puterea Duhului Sfânt, creștinii sunt uniți cu Hristos, unul cu altul și cu Biserica dintotdeauna și de pretutindeni. Prin urmare, Botezul este o legătură de bază a unității. Recunoașterea unicului Botez în Hristos constituie pentru biserici o chemare urgentă pentru a depăși separările dintre ele, și a manifesta clar comuniunea lor în credință și, prin responsabilitate reciprocă, în toate aspectele vieții și mărturiei creștine.

75. Botezul înseamnă celebrarea noii vieți în Hristos și a participării la Botezul, viața, moartea și Învierea lui Iisus Hristos (cf.Mt 3,13-17; Rm 6,3-5). Botezul implică mărturisirea păcatelor, convertirea inimii, iertarea, curățirea și sfințirea. Botezul este darul Duhului Sfânt, încorporarea în trupul lui Hristos, participarea la Împărăția lui Dumnezeu și la viața lumii care va să vină (cf.Efes 2,6). Botezul îl consacră pe credincios ca pe un membru al seminției alese, preoției împărătești, neamului sfânt (Ipt 2,9).

76. „Botezul nu înseamnă doar o experiență de moment, ci creșterea în Hristos de-a lungul vieții”⁶. Hrănit prin cultul, mărturia și învățătura Bisericii, credinciosul își dezvoltă relația cu Hristos și cu ceilalți membri ai Trupului lui Hristos. În acest

proces, credința creștinului – fie că a fost botezat ca prunc, sau prin profesiunea de credință personală- este hrănită și verificată de credința Bisericii⁷.

77.Toate ființele umane au în comun crearea lor de mâna lui Dumnezeu și grija providențială a lui Dumnezeu pentru ele, precum și participarea lor la instituțiile sociale, economice și culturale care păstrează viața umană. La Botez, oamenii sunt îmbrăcați în Hristos (Gal 3,27), intră în *koinonia* Trupului lui Hristos (cf.ICor 12,13), primesc Duhul Sfânt, care este privilegiul copiilor înfiați de Dumnezeu (Rm 8,15sq.), și astfel se bucură anticipat de acea participare la dumnezeiasca fire pe care Dumnezeu o promite și o voiește pentru toți oamenii (cf.IIPt 1,4). Astăzi, solidaritatea creștinilor cu bucuriile și necazurile semenilor lor, și angajamentul lor în lupta pentru demnitatea tuturor celor care suferă, a celor excluși și a celor săraci, aparține vocației lor baptismale. Acesta este felul în care ei sunt aduși față în față cu Hristos, Cel care se identifică cu victimele și cu cei proscriși.

Botezul

Cu toate că documentul *BEM* și răspunsul bisericilor la acesta a înregistrat un grad înalt de acord cu privire la Botez, rămân totuși câteva chestiuni⁸:

- (a) deosebirea dintre bisericile care botează copiii, și cele care botează doar pe cei care sunt capabili să ofere o profesiune de credință personală;
- (b) inabilitatea unor biserici de a recunoaște Botezul săvârșit de alții, și practica „re”-botezării;
- (c) diferitele puncte de plecare și dezvoltări istorice ale termenilor „rit” și „Sfântă Taină (Sacrament)” (deși ambii sunt înțeleși ca descriind actul prin care oamenii sunt aduși la noua viață în Hristos);
- (d) dacă Botezul este cel mai bine înțeles ca înfăptuind realitatea noii vieți în Hristos, sau ca reflectându-o pe aceasta;
- (e) deosebirea dintre bisericile care botează insistând pe formula trinitară, potrivit poruncii lui Iisus (Mt 28,19-20), și cele care insistă asupra faptului că Botezul „în numele lui Iisus Hristos” este mai aproape de practica Apostolilor (cf.FAp 2,38);
- (f) deosebirea între bisericile care folosesc apa ca materie a Botezului, și cele care cred că Botezul creștin nu necesită nici o materie;
- (g) acele comunități care cred că Botezul cu apă este necesar și cele care nu săvârșesc Botezul, dar care se înțeleg pe sine ca participând în experiența spirituală a vieții în Hristos.

C. Euharistia

78. Comuniunea stabilită prin Botez se concentrează și se exprimă prin Euharistie. Există o legătură dinamică între Botez și Euharistie. Credința baptismală este reafirmată și este dătătoare de har pentru credincioșii care trăiesc chemarea creștină.

79. Cina Domnului este slujba unde, adunați în jurul mesei Sale, creștinii primesc Trupul și Sângele lui Hristos. Este o propovăduire a Evangheliei, o preaslăvire a Tatălui pentru tot ceea ce s-a împlinit în creație, răscumpărare și sfințire (*doxologia*); o anamneză a morții și Învierii lui Iisus Hristos și a ceea ce s-a împlinit pe Cruce o dată pentru totdeauna (*anamnesis*); o invocare a Duhului Sfânt (*epiklesis*); o rugăciune de mijlocire; comuniunea credincioșilor și o anticipare și o pregustare a Împărăției ce va să vină.

80. În ICorinteni 10 și 11, Sfântul Apostol Pavel subliniază legătura dintre Cina Domnului și natura Bisericii. „*Paharul binecuvântării, pe care-l binecuvântăm, nu este, oare, împărtășirea cu sângele lui Hristos? Pâinea pe care o frângem nu este, oare, împărtășirea cu trupul lui Hristos? Că o pâine, un trup, suntem cei mulți; căci toți ne împărtășim dintr-o pâine*” (ICor16-17). De asemenea, el atrage atenția asupra implicațiilor morale ale săvârșirii Euharistiei: „*Să se cerceteze însă omul pe sine și așa să mănânce din pâine și să bea din pahar*” (ICor 11,28).

81. După cum mărturisirea credinței și Botezul sunt inseparabile de viața de slujire și mărturie, tot așa și celebrarea euharistică cere reconciliere și comuniune între toți cei ce se consideră frați și surori în familia unică a lui Dumnezeu, și este o chemare constantă pentru căutarea relațiilor adecvate în viața socială, economică și politică

(cf.Mt 5,23sq.; ICor10,14; ICor11,20-22). Deoarece Cina Domnului este Sfânta Taină care zidește comunitatea, orice fel de nedreptate, rasism, alienare și lipsă de libertate sunt puse sub presiune în mod radical atunci când ne împărtășim cu Trupul și cu Sângele lui Hristos. Prin Sfânta Împărtășanie, întregul har înnoitor al lui Dumnezeu pătrunde persoana umană și restaurează demnitatea umană. Prin urmare, Euharistia ne obligă să participăm activ la continua restaurare a situației lumii și a condiției umane. Judecata lui Dumnezeu ne cere să ne comportăm în concordanță cu prezența reconciliatoare a lui Dumnezeu în istoria umană.

Euharistia

Cu toate că documentul *BEM* și răspunsul bisericilor la acesta a înregistrat un grad de acord cu privire la Euharistie, rămân totuși diferențe semnificative:

În ceea ce privește înțelegerea și practica Euharistiei, persistă întrebarea dacă aceasta este în primul rând o Cină unde creștinii primesc Trupul și Sângele lui Hristos, sau este, în primul rând, o slujbă de mulțumire.

Printre cei pentru care Euharistia este în primul rând o slujbă de mulțumire, există o convergență crescândă referitoare la caracterul ei de jertfă. Dezacordul rămas se centrează pe problema modului în care Jertfa lui Iisus Hristos de pe Golgota se face prezentă în actul euharistic. Un sprijin pentru reconcilierea diferitelor abordări a fost făcut prin folosirea cercetării biblice și patristice pentru a aprofunda înțelesul termenului biblic *anamnesis*. Totuși, unii susțin că s-a ajuns să i se atribuie acestui concept mai multă pondere în textele teologice și ecumenice decât are de fapt.

Bisericile continuă să nu fie de acord în ceea ce privește natura și modul prezenței lui Hristos în Euharistie. Unele diferențe importante rămân în ceea ce privește concepția despre rolul și invocarea Sfântului Duh în întreaga celebrare euharistică.

Este un motiv de continuă îngrijorare faptul că nu toți creștinii se împărtășesc împreună cu Sfintele Taine. Unele biserici cred că

împărtășirea euharistică este atât un mijloc de realizare a comuniunii între bisericile despărțite cât și scopul acesteia; alții, fie că nu oferă ospitalitate euharistică, fie o oferă în condiții restrictive. Unele biserici îi invită pe toți cei care cred în Iisus Hristos să primească Sfânta Împărtășanie; alte biserici îi invită numai pe cei care cred în Iisus Hristos și sunt botezați și bine rânduiți în propriile lor biserici. În alte biserici, comuniunea euharistică este înțeleasă ca fiind expresia ultimă a acordului în credință și a comuniunii de viață. O astfel de înțelegere face ca participarea la Cina Domnului împreună cu cei care se situează în afara propriei lor tradiții să fie o anomalie. Astfel, pentru unele biserici, practica „ospitalității euharistice” reprezintă antiteza angajamentului pentru realizarea unității văzute depline.

În spatele varietății de practici stau probleme teologice serioase care sunt nerezolvate astăzi. În timp ce dialogurile teologice recente, bilaterale și multilaterale au realizat mult pentru depășirea unora dintre aceste dezacorduri tradiționale, este evident că este o permanentă nevoie de dezvoltare a înțelegerii cu privire la credința și practicile curente ale bisericilor despărțite.

D. Slujirea tuturor credincioșilor

82. Biserica este chemată, întotdeauna și pretutindeni, să slujească lui Dumnezeu după exemplul Domnului Care a venit să slujească, mai degrabă decât ca să I Se slujească. Ideea servirii este centrală oricărei înțelegeri biblice a slujirii [prin hirotonire].

83. Fiecare creștin primește daruri ale Duhului Sfânt pentru zidirea Bisericii, și pentru partea sa în misiunea lui Hristos. Aceste daruri sunt date pentru binele comun (cf. I Cor 12,7), și implică obligația responsabilității reciproce pentru fiecare persoană, pentru comunitatea locală și pentru toată Biserica la fiecare nivel al vieții sale. Întăriți de Duhul Sfânt, creștinii sunt chemați să-și trăiască ucenicia într-o varietate de forme ale slujirii. Predarea credinței și a implicațiilor sale morale este încredințată într-un

mod special părinților, deși toți credincioșii sunt chemați să mărturisească Evanghelia prin cuvânt și fapte. Cateheții și teologii oferă un serviciu neprețuit în transmiterea și aprofundarea înțelegerii credinței. Urmarea lui Hristos, Cel care a venit să aducă vestea cea bună săracilor și tămăduire bolnavilor (cf.Lc4,18-19), asigură credincioșilor o motivație puternică și specific creștină, pentru a se angaja în alte forme de slujire: educație și sănătate, asistență caritabilă pentru săraci și promovarea dreptății, păcii și protecției mediului.

84. Prin participarea lor la Hristos, unicul Preot al Noului Legământ (cf.Evr 9,11), creștinii constituie o preoție împărătească, fiind chemați să aducă jertfe duhovnicești (cf.IPt 2), și chiar pe ei înșiși ca jertfe vii (cf.Rm12,1), după exemplul lui Iisus Însuși. Această chemare subliniază mărturisirea de mare preț a Bisericii cu privire la dreptate și datoria de a mijloci prin rugăciune.

85. În acest fel, fiecare creștin, pe baza unicului Botez în Hristos, ar trebui să caute să slujească lumea prin propovăduirea veștii celei bune săracilor, „*robilor dezrobirea și celor orbi vederea*” și prin eliberarea celor opresați. Pe scurt, există o obligație care revine tuturor în aceeași măsură, anume aceea de a vesti „*anul plăcut Domnului*” (Lc 4,18-19).

E. Slujirea exercitată de cei hirotoniți

86. Prin chemarea și trimiterea celor Doisprezece și a celorlalți Apostoli ai Săi, Iisus a așezat temelia pentru permanenta proclamare a Împărăției, și pentru slujirea comunității ucenicilor Săi. În conformitate cu exemplului Său, au existat de la început persoane alese de comunitate prin asistența Duhului Sfânt, cărora li s-a acordat o anumită autoritate și responsabilitate. Slujitorii hirotoniți servesc la zidirea comunității, la înzestrarea creștinilor (numiți la început „sfînți”) și la întărirea mărturiei Bisericii în lume (cf.Efes 4,12-13). Ei nu se pot dispensa de suportul permanent și de încurajarea din partea comunității – pentru care au fost aleși, și pentru care ei sunt întăriți de Duhul Sfânt, pentru a lucra ca persoane reprezentative. Slujitorii hirotoniți au o responsabilitate specială pentru slujirea Cuvântului și a Sfintelor Taine. Ei dețin slujirea pastorală, predarea învățaturii și conducerea în misiune. Prin toate aceste căi, ei întăresc comunitatea de credință, viață și mărturie a întregului popor al lui Dumnezeu.

87. Nu există doar un singur model de conferire a slujirii în Noul Testament. Duhul a condus Biserica în diferite ocazii să adapteze slujirile ei la nevoi contextuale; diferite forme ale slujirii prin hirotonire au fost binecuvântate cu daruri ale Duhului. Întreita slujire a episcopului, preotului și diaconului a devenit, începând din veacul al III-lea, modelul general acceptat. Este păstrat încă de multe biserici astăzi, chiar dacă au intervenit schimbări considerabile în exercitarea ei practică, și încă mai intervin astăzi în majoritatea bisericilor.

88. Responsabilitatea cea mai importantă a slujirii prin hirotonire este să adune și să zidească Trupul lui Hristos prin vestirea și predarea Cuvântului lui Dumnezeu, prin săvârșirea Botezului și a Euharistiei și prin îndrumarea vieții comunității în cult, misiune și slujire. Nu simplele cuvinte sunt esențiale pentru mărturia slujitorilor hirotoniți, ci iubirea dintre ei, calitatea serviciilor pentru cei în nevoi, viața curată și disciplinată și exercitarea corectă a puterii și autorității.

89. În decursul istoriei, Biserica a dezvoltat diferite mijloace pentru menținerea în timp a apostolicității în diverse circumstanțe și contexte culturale: canonul scripturistic, dogma, rânduiala liturgică, structurile mai largi decât nivelul comunităților locale. Slujirea celor hirotoniți trebuie să servească într-un mod specific continuitatea apostolică a Bisericii ca întreg. În acest context, succesiunea în slujire este un mijloc de a servi continuitatea apostolică a Bisericii. Acest fapt este accentuat în actul hirotoniei, când Biserica în întregul ei, prin slujitorii hirotoniți, ia parte la actul hirotoniei celor care au fost aleși pentru slujirea Cuvântului și a Sfintelor Taine.

Slujirea prin hirotonie

Deși documentul *BEM* și răspunsurile la acesta, dialogurile multilaterale și cele bilaterale, precum și procesele unificării bisericești au identificat punctele de convergență cu privire la subiectul slujirii prin hirotonie, rămân încă teme ce impun continuarea cercetării:

- (a) localizarea slujirii celor hirotoniți în, cu, în mijlocul sau peste poporul lui Dumnezeu;
- (b) prezidarea Euharistiei;
- (c) slujirea întreită ca mijloc și ca expresie a unității;
- (d) Sfânta Taină a Hirotoniei;

- (e) hirotonirea pentru slujirea Cuvântului și a Sfințelor Taine acordată în exclusivitate bărbaților;
- (f) relația dintre succesiunea apostolică a slujirii și continuitatea apostolică a Bisericii ca întreg;
- (g) modalitățile în care hirotonia este considerată a fi constitutivă Bisericii.

F. Supravegherea: personală, comunitară, colegială

90. Biserica, fiind Trupul lui Hristos și popor eshatologic al lui Dumnezeu, este edificată de Duhul Sfânt printr-o diversitate de daruri sau slujiri. Această diversitate face necesar un oficiu de coordonare, așa încât aceste daruri să îmbogățească întreaga Biserică, unitatea și misiunea sa. Exercițarea fidelă a oficiului de supraveghere – *episkope*, sub autoritatea Evangheliei, este o cerință de importanță fundamentală pentru viața și misiunea Bisericii. Responsabilitatea celor chemați să exercite supravegherea nu poate fi îndeplinită fără colaborarea, suportul și încuviințarea întregii comunități. În același timp, viața efectivă și statornică a comunității este slujită de un oficiu de conducere instituit pentru a îndruma misiunea, învățătura și viața sa comună.

91. În decursul primelor secole comuniunea dintre adunările locale - menținută printr-o serie de legături neoficiale, cum ar fi vizite, epistole și colecte - a devenit din ce în ce mai instituționalizată. Scopul era de a menține comunitățile locale în comuniune, a păstra și transmite adevărul apostolic, a oferi ajutor reciproc și a îndruma în mărturisirea Evangheliei. Toate aceste funcții sunt rezumate în termenul *episkope*.

92. Dezvoltarea specifică a structurilor de *episkope* au fost variate în diferitele regiuni ale Bisericii: acest fapt este valabil atât pentru expresia colegială de *episkope* în sinoade, cât și în formă personală, prin episcopi. Concentrarea celor mai multe dintre funcțiile episcopale în mâinile unei singure persoane (*episkopos*), a avut loc mai târziu în unele zone decât în altele. Ceea ce este evident în fiecare caz, este că *episkope* și episcopatul sunt în serviciul stăruinței în adevărul apostolic și în unitatea de viață.

93. În secolul al XVI-lea s-a ajuns ca supravegherea să fie exercitată într-o varietate de feluri în bisericile care-și primiseră identitatea prin Reformă. Reformatorii, urmărind să se întoarcă la apostolicitatea Bisericii pe care o considerau a fi fost denaturată, s-au văzut confrunțați cu alternativa de a rămâne în cadrul structurilor bisericești moștenite, sau de a stăruii în apostolicitatea Bisericii, și astfel au acceptat o ruptură cu structura generală a Bisericii, incluzând oficiul primatului universal. Totuși, ei au continuat să vadă necesitatea unui oficiu de *episkope*, pe care bisericile trecute prin Reformă l-au orânduit în forme diferite. Unii au exercitat această slujire de *episkope* în forme sinodale. Alții au păstrat sau au dezvoltat slujiri de *episkope* personală inclusiv, pentru unii, semnul succesiunii episcopale istorice.

Episkope, episcopi și succesiune apostolică

Una dintre problemele cele mai dificile care separă comunitățile creștine se referă la această formă de slujire și la relația sa cu apostolicitatea Bisericii. Se poate concentra această chestiune într-un mod foarte precis: bisericile rămân separate în privința episcopatului istoric- în sensul de episcopi hirotoniți în succesiune apostolică, începând cu primele generații ale Bisericii. Reprezintă acesta o componentă esențială a ordinii eclesiale hărăzite de Hristos pentru comunitatea Sa; sau este doar o formă de structură bisericească și care, fiind așa de tradițională, este deosebit de avantajoasă pentru comunitatea de astăzi, dar nu este esențială. Alte comunități nu văd nici un motiv special pentru a privilegia structura episcopală, sau chiar cred că ar fi bine să fie evitată, deoarece o văd ca fiind înclinată spre abuz.

Reflecția ecumenică asupra conceptului mai general al slujirii de *episkope*, așa cum este descrisă în precedentele paragrafe, a ajutat la aducerea la lumină a unor paralele până acum nerecunoscute între biserici episcopale și ne-episcopale, în privința modului în care este exercitată supravegherea. Mai mult, ambele tipuri de biserică au fost în măsură să-și admită reciproc un grad de apostolicitate, chiar dacă rămâne dezacordul referitor la nevoia de episcopi.

94. Prin funcțiile mandatate ale slujirii prin hirotonie, Cuvânt, Sfinte Taine și disciplină, Dumnezeu nu a anunțat doar Împărăția, ci a și dezvăluit împlinirea ei. Acest fapt fundamentează acel aspect al slujirii cunoscut ca *episkope*, care înseamnă atât supraveghere cât și vizitație. Ca oricare alt aspect al slujirii, *episkope* aparține întregii Biserici, și, în același timp, este încredințată ca o sarcină particulară unor anumite persoane. Din acest motiv se accentuează frecvent că la orice nivel al vieții Bisericii, slujirea trebuie exercitată în mod personal, colectiv și colegial. Trebuie reamintit că termenii „personal”, „colectiv” și „colegial” nu se referă doar la anumite structuri și procese, ci descriu și realitatea informală a legăturilor de *koinonia*, apartenența și responsabilitatea mutuală în cadrul vieții comune curente a Bisericii.

(I) Personal

95. Prin discernământul comunității și sub îndrumarea Duhului Sfânt, Dumnezeu cheamă persoane pentru exercitarea slujirii de supraveghere. *Episkope* nu trebuie înțeleasă ca o funcție doar a acelor slujitori care în multe biserici sunt episcopi desemnați. Supravegherea trebuie să se exercite întotdeauna în cadrul și în relație cu întreaga Biserică. Duhul Sfânt, Cel care împuternicește pe aceia care sunt încredințați cu supravegherea, este Același Duh care însuflețește viața tuturor credincioșilor. Aceia care exercită supravegherea au datoria specială de a se îngriji și de a reaminti comunității unitatea, sfințenia, catholicitatea și apostolicitatea Bisericii. Prin discernerea vocațiilor și prin consacrarea altora pentru a fi părtași la slujirea Cuvântului și a Sfintelor Taine, ei se îngrijesc de continuitatea vieții Bisericii. O dimensiune importantă a supravegherii este grija pentru unitatea comunității, o unitate care implică nu doar iubirea reciprocă a membrilor, ci și mărturisirea lor comună a credinței apostolice, hrănirea lor de către Cuvânt și viața lor de slujire comună în lume.

(II) Comunitar

96. Una dintre funcțiile slujirii de *episkope* este grija pentru participarea întregii comunități la viața comună și discernerea spiritului credincioșilor. Viața comunitară a Bisericii se întemeiază pe Sfânta Taină a Botezului. Toți cei botezați împărtășesc responsabilitatea pentru credința apostolică și mărturia întregii Biserici. Dimensiunea comunitară a vieții Bisericii se referă la implicarea întregului corp al credincioșilor în

consultarea comună, câteodată prin reprezentare și prin structuri constituționale, asupra bunăstării Bisericii și implicării lor comune în slujirea misiunii lui Dumnezeu în lume. Viața comunitară îi susține pe toți cei botezați într-o țesătură a apartenenței comune, a responsabilității și a sprijinului reciproc. Ea implică unitatea în diversitate și este exprimată într-o singură inimă și o singură minte (cf. Filip 2,1-2). Este modul în care creștinii sunt ținuti în unitate și călătoresc împreună ca o singură Biserică, iar Biserica cea una este manifestată în viața fiecărei biserici locale.

(III) Colegial

97. A oferi Bisericii posibilitatea de a trăi în conformitate cu misiunea lui Hristos, este un proces continuu ce implică întreaga comunitate, dar, în cadrul acesteia, adunarea celor care supraveghează are un rol special. Colegialitatea se referă la exercitarea reprezentării colective în domeniile de conducere, consultare, discernământ și luarea deciziilor. Colegialitatea implică natura personală și relațională a conducerii și a autorității. Colegialitatea se exercită ori de câte ori cei încredințați cu supravegherea se adună, discern, vorbesc și acționează ca unul în numele întregii Biserici. Aceasta implică faptul de a conduce Biserica prin înțelepciunea dobândită prin rugăciunea comună, studiu și reflecție pe baza Sfintei Scripturi, a Tradiției și a rațiunii – înțelepciunea și experiența tuturor comunităților bisericești de-a lungul veacurilor. Susținerea colegialității implică prevenirea încheierii premature a dezbaterilor, asigurarea faptului că diferitele voci sunt auzite, ascultarea opiniei avizate și inspirația din sursele de cunoaștere potrivite. Supravegherea colegială ar trebui să ajute Biserica să trăiască în comuniune, în măsura în care este recunoscut modul de a gândi al lui Hristos. Aceasta implică oferirea de spațiu diverselor opinii, apărarea și predicarea unității, și chiar invitația la reținere în timpul în care se oferă călăuzire spirituală și morală. A vorbi colegial poate însemna oglindirea în comunitate a legitimității diversității care există în viața Bisericii.

98. Din cauza dezbinării bisericilor, a existat destul de puțină exercitare colegială a supravegherii sau a mărturiei în cadrul societății din partea slujitorilor comunităților noastre despărțite. Mișcarea ecumenică poate servi ca un stimul și o invitație adresată liderilor bisericești pentru a explora posibilitatea de a lucra împreună în modalități adecvate în numele comunităților lor, și ca o expresie a grijii lor pentru toate bisericile (II Cor 11,28), și pentru o mărturie comună în fața societății.

G. Sinodalitate (conciliaritate) și primat

99. Slujirea și supravegherea, așa cum au fost tratate în cele două secțiuni precedente, sunt exercitate la nivel local și regional. În plus, dialogul ecumenic a condus bisericile să întrebe dacă și, în eventualitatea pozitivă, cum pot funcționa în cadrul Bisericii ca o comuniune ce există în toată lumea. Sinodalitatea și primatul privesc exercitarea slujirii la orice nivel, inclusiv în acest context mai larg. Sinodalitatea este o trăsătură esențială a vieții Bisericii, întemeiată pe Botezul comun al membrilor ei (cf. IPt 2,9-10; Efes 4,11-16). Sub asistența Duhului Sfânt, întreaga Biserică, indiferent dacă este dispersată sau adunată împreună, este sinodală. Astfel sinodalitatea este prezentă la toate nivelele vieții Bisericii. Sinodalitatea este deja prezentă în relațiile care există între membrii celei mai mici comunități locale: relațiile persoanelor, potrivit textului din Gal 3,28 – „*toți sunt una în Hristos Iisus*”, exclud toate separările, dominarea, subordonarea și toate formele negative de discriminare. În comunitatea euharistică locală, sinodalitatea este unitatea profundă în dragoste și adevăr între membrii înșiși, și între ei și slujitorul lor care îi prezidează. Dimensiunea sinodală este exprimată și în cadrele mai largi ale comuniunii creștine, în cele regionale și în cele care urmăresc participarea întregii comunități creștine. Interrelaționarea vieții Bisericii este exprimată între comunitățile creștine la diferite nivele geografice, expresia „toți din fiecare loc” este în relație cu „toți din orice loc”.

100. În situații de maximă importanță, sinoadele s-au întrunit și se întrunesc pentru a discerne adevărul apostolic împotriva anumitor amenințări și pericole pentru viața Bisericii, cu deplina încredere în asistența Duhului Sfânt, pe care Iisus a promis că-L va trimite după Înălțarea Sa la Tatăl (cf. In 16,7, 12-14; FAp 15,28). Sinoadele care adunau împreună conducătorii comunităților creștine din lume erau numite „ecumenice”, cu condiția ca hotărârile lor să fie primite de întreaga Biserică. Receptarea de către toată Biserica reprezintă recunoașterea rolului important pe care l-au avut în întreținerea și menținerea comuniunii universale.

101. Oriunde se adună oameni, comunități sau biserici pentru a se sfătui și a lua decizii importante, este necesar ca cineva să convoce și să prezideze adunarea în vederea unei bune desfășurări și să faciliteze procesul de promovare, discernere și articulare a consensului. Cei care prezidează trebuie întotdeauna să fie în slujba celor în mijlocul cărora prezidează, pentru edificarea Bisericii lui Dumnezeu în dragoste și

adevăr. Datoria celui care prezidează este să respecte integritatea bisericilor locale, să dea glas celor fără de glas și să mențină unitatea în diversitate.

102. Cuvântul „primat” a fost folosit de primele sinoade ecumenice pentru a se face referire la vechea practică prin care episcopii din Alexandria, Roma și Antiohia, iar mai târziu și din Ierusalim și Constantinopol, exercitau o slujire personală a supravegherii într-o zonă mult mai întinsă decât aceea a provinciilor lor eclesiastice. Acest fapt sugerează că primatul se referă la exercitarea personală a slujirii supravegherii, dar și, de vreme ce această practică a fost întărită de sinoade, că o astfel de supraveghere nu se opune sinodalității, care exprimă mai mult slujirea comunitară și colegială a unității. Din punct de vedere istoric, forme de primat au existat la diferite nivele, unele de mai mare întindere, cum este cel al patriarhatelor, altele mai restrânse. Potrivit canonului 34 apostolic, cel dintâi dintre episcopi va lua decizii doar în acord cu ceilalți episcopi, iar cel din urmă nu va lua nici o decizie importantă fără acordul celui dintâi.

103. Chiar și în primele secole, primatul în slujba misiunii și a unității a devenit complicat din motive de jurisdicție și chiar de competiție între patriarhate. Situația s-a tensionat pe măsură ce papalitatea s-a dezvoltat și s-au emis noi pretenții pentru jurisdicția directă, imediată și universală a episcopului Romei asupra întregii Biserici. Totuși, în ultimii ani, apropierea ecumenică și globalizarea au creat un nou climat în care un primat universal poate fi văzut ca un dar, mai degrabă decât ca o amenințare la adresa altor biserici și a trăsăturilor distinctive ale mărturiei lor.

104. Datorită progresului înregistrat în dialogurile bilaterale și multilaterale, a cincea Conferință mondială a Comisiei Credință și Constituție a ridicat problema „unei slujiri universale a unității creștine”. În enciclica sa *Ut unum sint*⁹, Papa Ioan Paul II a citat acest text și a invitat liderii bisericești și pe teologii lor să „între într-un dialog stăruitor și frățesc” în privința acestei slujiri. Aceasta a dus la o dezbatere din ce în ce mai deschisă. În discuțiile care au urmat, în pofida persistenței domeniilor în care nu s-a ajuns la un acord, se pare că există o disponibilitate crescândă de a se discuta despre o slujire universală în sprijinul misiunii și unității Bisericii, și despre un acord în privința faptului că orice slujire personală va trebui să fie exercitată într-o modalitate comunitară sau colegială. Dată fiind sensibilitatea ecumenică a acestei probleme, este important să se facă distincție între natura primatului și orice modalități particulare în care a fost sau în care este exercitat în mod curent¹⁰.

Sinodalitate și primat

Mai trebuie să se depună mult efort pentru a se ajunge la o convergență preliminară în această privință. În prezent creștinii nu au ajuns la un acord în privința necesității sau acceptabilității unei slujiri universale a unității și misiunii Bisericii prin sinodalitate sau prin primat. Lipsa acordului nu se manifestă doar între anumite familii de biserici, ci există și în cadrul unor biserici. Pentru a putea continua, este necesară ajungerea la un consens, atât în fiecare biserică, cât și între biserici.

Au existat discuții ecumenice semnificative cu referire la mărturia nou-testamentară despre un oficiu care să servească larga unitate a Bisericii, cum ar fi cea a Sfântului Apostol Petru sau a Sfântului Apostol Pavel. Totuși persistă dezacorduri în privința slujirilor lor și a ceea ce pot acestea implica pentru intenția lui Dumnezeu pentru anumite forme de slujire universală în slujba unității și misiunii Bisericii.

H. Autoritate

105. Slujirea lui Hristos s-a caracterizat prin autoritate și tămăduire puse în slujba oamenilor. Această autoritate a însemnat deșertare de sine, puterea de a-și pune viața (cf. In 10,17-18). Îndreptățirea acestei autorități este eshatologică (cf. ICor 15,28).

106. Autoritatea este relațională și interdependentă. Tema eclesiologică a receptării subliniază relația dintre autoritate și comuniune (cf. In 1,1-12). Exercițarea autorității de către Hristos este arătată prin spălarea picioarelor ucenicilor Săi (cf. In 13,1-17). Mt 28,18-20 dă mărturie despre faptul că Iisus a dăruit ucenicilor Săi mandatul de a învăța în toată lumea și de a-și așeza misiunea lor în relație cu celebrarea inițierii creștine prin Botez, precum și cu credința în Sfânta Treime. În deschiderea cărții Faptele Apostolilor, Iisus afirmă că puterea Duhului Sfânt va veni asupra ucenicilor și le va conferi autoritate pentru a mărturisi până la marginile lumii (FAp 1,7-8): „*nimeni nu poate să zică: Domn este Iisus!, decât întru Duhul Sfânt*” (ICor 12,3).

107. Întreaga autoritate din Biserică vine de la Dumnezeu și este marcată de sfințenia lui Dumnezeu. Această autoritate este eficientă atunci când sfințenia strălucește din viețile creștinilor și din comunitatea creștină rânduită, fidele învățaturii dumnezeiești. Toate sursele autorității recunoscute în grade diferite de către biserici,

cum ar fi Sfânta Scriptură, Tradiția, cultul, sinoadele, reflectă, de asemenea, sfințenia lui Dumnezeu Cel Unul în Treime.

108. Un exemplu al aspectului comunitar al autorității în Biserică este actul hirotoniei. La hirotonie sunt necesare atât lucrarea slujitorului care hirotonește, cât și consimțământul credincioșilor.

IV. În și pentru lume

109. Temeiul misiunii lui Iisus a fost exprimat succint în cuvintele: „*Dumnezeu atât de mult a iubit lumea, încât pe Unul Născut Fiul Său L-a dăruit*” (In 3,16). Astfel prima și cea mai importantă atitudine a lui Dumnezeu față de lume este iubirea fiecărei femei, a fiecărui bărbat și a fiecărui copil care s-au născut vreodată în istoria umană¹¹. Împărăția lui Dumnezeu, pe care Iisus a predicat-o în parabole și a inaugurat-o prin faptele sale pline de putere, în special prin misterul pascal al morții și Învierii Sale, este destinul final al întregului univers. Una dintre convingerile care domină reflecțiile noastre în acest text este aceea că Biserica a fost hărăzită de Dumnezeu, nu doar pentru sine însăși, ci ca un instrument aflat în mâinile lui Dumnezeu, pentru transformarea lumii. Prin urmare, slujirea (*diakonia*) aparține însăși naturii Bisericii¹².

110. Unul dintre marile servicii pe care le aduc creștinii lumii, este propovăduirea Evangheliei la toată făptura (cf. Mc 16,15). Evanghelizarea este cea dintâi sarcină a Bisericii, împlinind astfel porunca lui Iisus (Mt 28,18-20). Nu este nici o contradicție între evanghelizare și respect pentru valorile prezente în alte credințe.

111. Biserica este comunitatea oamenilor chemați de Dumnezeu, care prin Duhul Sfânt sunt uniți cu Iisus Hristos și trimiși ca ucenici pentru a mărturisi despre reconcilierea, tămăduirea și transformarea creației săvârșite de Dumnezeu. Ucenicia este întemeiată pe viața și învățătura lui Iisus din Nazaret, atestate în Sfânta Scriptură. Creștinii sunt chemați să răspundă Cuvântului viu al lui Dumnezeu, prin ascultarea de Dumnezeu, „*mai mult decât de oameni*” (FAp 5,29), prin pocăință de păcate, prin iertarea altora, și prin asumarea sacrificiului de a sluji. Sursa entuziasmului lor pentru transformarea lumii se datorează comuniunii cu Dumnezeu, în Iisus Hristos. Ei cred că Dumnezeu, Cel care este iubire, milă și dreptate la modul absolut, lucrează prin ei, prin Duhul Sfânt.

112. În lumea pe care „*Dumnezeu atât de mult a iubit-o*” (In 3,16), creștinii întâlnesc nu doar situații de armonie și prosperitate, de progres și speranță, ci și

probleme și tragedii – câteodată de o anvergură de nespus - care le solicită un răspuns în calitate de ucenici ai Celui care i-a tămăduit pe orb, pe schiop și pe lepros, Care i-a primit pe sărac și pe cel proscris, și Care a pus sub semnul întrebării autoritățile care arătau un interes redus pentru demnitatea umană și pentru voia lui Dumnezeu. Mai ales datorită credinței lor, comunitățile creștine nu pot rămâne impasibile în fața marilor calamități care amenință viața umană, cum sunt foametea, dezastrele naturale și pandemia HIV/SIDA. Credința îi îndeamnă să lucreze pentru o ordine socială mai dreaptă, în care bunurile acestei lumi, destinate folosirii de către toți, să fie mai corect împărțite, suferința săracilor să fie ușurată, iar lipsa absolută să fie odată eliminată. În calitate de următori ai Celui pe Care la fiecare Crăciun Îl slăvesc ca „Domn al păcii”, creștinii trebuie să susțină pacea, mai ales prin încercarea de a depăși cauzele producerii războaielor (printre cele mai importante se numără nedreptatea economică, rasismul, ura etnică și religioasă, naționalismul și folosirea violenței pentru a rezolva diferențele, precum și opresiunea). Iisus a spus că a venit pentru ca oamenii să aibă viață din belșug (cf. In10,10); cei care Îl urmează trebuie să apere viața și demnitatea omului. Fiecare context va oferi propria cheie pentru a discerne care este modul creștin adecvat de propovăduire în anumite situații. Chiar și acum, comunitățile creștine despărțite pot, și au și reușit câteodată, să ajungă la acest discernământ împreună și au acționat laolaltă pentru a aduce ușurare suferințelor și pentru a ajuta la crearea unei societăți în care să se mențină mai bine demnitatea lor și să se manifeste voia Tatălui lor iubitor din ceruri.

113. Comunitatea creștină trăiește întotdeauna în cadrul sferei iertării și harului. Acest har produce și configurează viața morală a creștinilor. Ucenicia cere angajament moral. Membrii Bisericii se bazează pe iertare din partea lui Dumnezeu și pe harul înnoitor în toate momentele vieții lor, în credincioșie și în necredință, în virtute și în păcat. Biserica nu se reazimă pe o realizare morală, ci pe îndreptarea prin har prin intermediul credinței. Nu este de mică importanță pentru unitatea Bisericii faptul că cele două comunități a căror separare a marcat începutul Reformei, au ajuns în ultimii ani la un acord cu privire la aspectele centrale ale doctrinei îndreptării prin credință, marea temă doctrinară implicată în separarea lor¹³. Pe baza credinței și harului, angajamentul moral și lucrarea comună sunt posibile și pot fi chiar declarate ca fiind intrinseci vieții și ființei Bisericii.

114. Morala creștinilor în calitatea lor de ucenici, este în relație atât cu Biserica cât și cu lumea¹⁴. Morala este înrădăcinată în Dumnezeu Creatorul și Cel care

revelează, și ia formă pe măsură ce comunitatea urmărește să împlinească voia lui Dumnezeu în diferitele circumstanțe de loc și timp. Biserica nu este izolată de efortul moral al omenirii ca întreg. Creștinii pot și trebuie să fie alături de aderenții altor religii, precum de toți oamenii de bună-credință, pentru a promova nu doar acele opțiuni morale pe care le consideră esențiale pentru împlinirea autentică a persoanei umane, ci și bunurile sociale ale dreptății, păcii și protecției mediului înconjurător. Prin urmare, ucenicia creștină cere credincioșilor să acorde o considerație deosebită problemelor etice complexe care ating viața lor personală și domeniul public al politici sociale, și să traducă reflecțiile lor în fapte concrete. O biserică ce se dorește a fi invizibilă nu mai poate fi o biserică de ucenici.

115. Creștinii trebuie să promoveze valorile Împărăției lui Dumnezeu prin faptul de a lucra împreună cu aderenții altor religii și chiar cu cei fără o credință religioasă, dar, în același timp, le revine și obligația de a da mărturie despre Împărăție în domeniul politicii și al economiei. În mod deosebit, în pofida pericolelor și distorsiunilor, relația dintre Biserică și stat a fost, de-a lungul secolelor, o arenă pentru sprijinul creștin oferit pentru transformarea societății, conform direcțiilor trasate de Iisus în Evanghelie. Mulți factori de natură istorică, culturală și demografică condiționează relația dintre Biserică și stat, sau dintre Biserică și societate¹⁵. O expresie a diversității sau a catholicității Bisericii este varietatea de modele pe care o pot lua aceste relații cu structurile societale. În fiecare caz, chemarea explicită adresată de Iisus ucenicilor Săi ca să fie „sarea pământului” și „lumina lumii” (cf. Mt 5,13-16), și ca să predice Împărăția (al cărei rol în societate este comparabil cu acela al aluatului care dospesște toată frământătura (cf. Mt 13,33)), îi invită pe creștini să colaboreze cu autoritățile politice și economice pentru a promova valorile Împărăției lui Dumnezeu, și să se opună politicilor și inițiativelor care le contrazic. În acest fel, creștinii pot stăruii în tradiția profeților care au vestit că Dumnezeu va judeca orice nedreptate.

116. Există ocazii când subiectele de etică pun sub semnul întrebării integritatea comunității creștine însăși, și fac necesară o atitudine comună pentru păstrarea autenticității și credibilității sale. *Koinonia* în legătură cu etica și cu morala înseamnă faptul că, împreună cu mărturisirea credinței și săvârșirea Sfintelor Taine (și ca parte inseparabilă a acestora), tradiția Evangheliei este cercetată constant în Biserică în vederea primirii unei inspirații și a unei perspective morale. Situațiile în care creștinii sau bisericile nu sunt de acord asupra unei poziții etice, cer ca dialogul să continue

printr-un efort de a descoperi dacă astfel de diferențe pot fi până la urmă depășite, și, dacă nu, să se precizeze dacă acestea sunt într-adevăr cauză de separare între biserici.

117. Creștinii și comunitățile lor sunt chemați să fie responsabili unii față de alții în ceea ce privește reflecțiile etice și deciziile. Această intercondiționare se manifestă în angajamentul lor pentru un parteneriat al dăruirii și primirii (cf. Filip 4,15). Pe măsură ce bisericile se angajează în problematizare și afirmare reciprocă, ele dau expresie la ceea ce împărtășesc în Hristos. Creștinii se angajează împreună la slujirea lumii, slăvind și preamărind pe Dumnezeu și căutând acea deplină *koinonia* unde viața pe care Dumnezeu o dorește pentru toți oamenii și întreaga creație își va afla împlinirea finală.

118. „Dumnezeu nu L-a trimis pe Fiul Său în lumea ca să judece lumea, ci ca să mântuiască prin El lumea” (In 3,17). Noul Testament se încheie cu viziunea despre cerul nou și pământul nou, transformate de harul lui Dumnezeu (cf. Apocalipsa 21,1-22,5). Această lume nouă este promisă pentru sfârșitul istoriei, dar chiar și acum Biserica, aflată într-un pelerinaj al credinței și al harului, care se desfășoară de-a lungul istoriei, adresează în cadrul cultului invocția: „*Vino Doamne Iisuse!*” (Apocalipsa 22,20). Hristos iubește Biserica așa cum mirele iubește mireasa (cf. Efes 5,25) și, până la momentul ospățului de nuntă al Mielului din Împărăția Cerurilor (cf. Apocalipsa 19,7), împarte cu ea misiunea Sa de a aduce lumină și tămăduire oamenilor până când El va veni din nou în slavă.

Concluzie

119. În ultimii ani mișcarea ecumenică a prezentat multe declarații comune care înregistrează înțelegeri convergente despre credința și constituția Bisericii. Printre cele mai cunoscute dintre acestea se numără și documentul „Botez, Euharistie, Slujire (Preoție)”. Astfel de înțelegeri convergente au provocat unele biserici să accepte în viața lor implicațiile afirmațiilor lor comune. Propuneri semnificative pentru a se realiza noi pași înspre exprimări și mai pregnante ale unității văzute, au fost adoptate sau sunt decizii așteptate de biserici, practic în fiecare parte a lumii. Această realitate ecumenică merită să fie cunoscută.

120. S-a înregistrat un real progres în privința modalităților prin care bisericile, în acord cu diverse criterii și grade, s-au angajat în procesul receptării și astfel au avansat către recunoaștere reciprocă - sau cel puțin către recunoașterea credinței și vieții

creștine dincolo de granițele lor preconcepute, așa cum în mod formal le consideră a fi. Unele au ajuns chiar la stadiul recunoașterii reciproce.

121. Totuși, această convergență nu a fost primită peste tot. A apărut o repliere semnificativă în anumite domenii, exprimată printr-o re-confesionalizare sau un spirit anti-ecumenic. Există, de asemenea, exemple de lipsă a receptării, ca rezultat al unor convingeri teologice înrădăcinate adânc, sau ale unor neajunsuri ale activității ecumenice însăși. Toate bisericile, la toate nivelele vieții lor, sunt chemate să se angajeze în misiunea de a articula împreună o înțelegere comună a identității creștine: caracterul dinamic și de pelerin al poporului lui Dumnezeu, chemat mereu la pocăință și reînnoire.

122. În cele din urmă, receptarea rezultatelor convergențelor teologice ne vor conduce la ceea ce invita Declarația de la Canberra: „Scopul căutării deplină comuniuni va fi realizat atunci când toate bisericile sunt capabile să recunoască una în cealaltă, Biserica cea una, sfântă, catholică și apostolică în deplinătatea sa” și exprimă aceasta într-o viață comună reconciliată.

123. Continuând să dezvolte pe temeiul convergenței obținute prin efortul anterior, documentul de față este o încercare de a exprima ce ar putea afirma acum bisericile împreună despre natura și misiunea Bisericii; și, în această perspectivă, să identifice domeniile unde persistă dificultatea și dezacordul. Dacă bisericile sunt capabile să fie de acord asupra unei declarații de convergență în privința Bisericii, aceasta ar facilita în mod semnificativ continuarea procesului de recunoaștere reciprocă pe calea înspre reconciliere și unitate văzută.

Prezentare, note explicative și traducere,

Pr.conf.Nicolae Moșoiu

¹ Cf. *A Treasure in Earthen Vessels: An Instrument for an Ecumenical Reflection on Hermeneutics, Faith and Order* Paper no. 182, Geneva, WCC, 1998, &&49ff., și proiectul de text al studiului Comisiei Credință și Constituție despre *Identitate etnică, identitate națională și căutarea unității Bisericii (Ethnic Identity, National Identity and the Search for the Unity of the Church)*: “Participation in God’s Mission of Reconciliation: An Invitation to the Churches”, FO/2005:11, iunie 2005, secțiunea a doua (ce va fi publicată ca una dintre documentele Comisiei Credință și Constituție).

² *A Treasure in Earthen Vessels*, &38.

³ A se vedea: *Confessing the One Faith*.

⁴ *A Treasure in Earthen Vessels*, Section B, 1.(&&38-42)

⁵ Cf. &12 din documentul de față

⁶ “Baptism” section, in *Baptism, Eucharists and Ministry*, &9.

⁷ Cf. text în curs de definitivare din studiul despre Botez al Comisiei Credință și Constituție: “One Baptism: Towards Mutual Recognition”, FO/2005:06, June 2005, &35.

⁸ Se spera ca studiul, în curs de elaborare, despre Botez al Comisiei Credință și Constituție va ajuta la rezolvarea acestor probleme importante. Cf. textul în curs de definitivare din studiul despre Botez al Comisiei Credință și Constituție: “One Baptism: Towards Mutual Recognition”, FO/2005:06, June 2005.

⁹ John Paul II, *Ut Unum Sint: Encyclical Letter of the Holy Father John Paul II on Commitment to Ecumenism*, London, Catholic Truth Society, 1995, &96.

¹⁰ Orice “slujire universală a unității creștine” trebuie să fie exercitată într-un mod comunitar și colegial, asemănător perspectivei Comisiei Credință și Constituție asupra slujirii exprimată în Botez, Euharistie, Slujire, “Slujire”, secțiunea &26.

¹¹ Cf. documentul de studiu din documentul Comisiei Credință și Constituție despre antropologia teologică: “Ecumenical Perspectives on Theological Anthropology”, Faith and Order Paper no.199, Geneva, WCC,2005, Section II.

¹² Cf. *Church and World*, passim

¹³ A se vedea: *Joint Declaration on the Doctrine of Justification, The Lutheran World Federation and the Roman Catholic Church*, English language edition, Grand Rapids, Michigan and Cambridge, U.K., William B. Eerdmans, 2000; și pe: <http://www.elca.org/ecumenical/ecumenicaldialogue/romancatholic/jddj/declaration.html>.

¹⁴ Cf. textul în curs de definitivare din studiul despre Botez al Comisiei Credință și Constituție: “One Baptism: Towards Mutual Recognition”, &58, &77.

¹⁵ Cf. proiectul de text al studiului Comisiei Credință și Constituție despre *Identitate etnică, identitate națională și căutarea unității Bisericii (Ethnic Identity, National Identity and the Search for the Unity of the Church)*: “Participation in God’s Mission of Reconciliation: An Invitation to the Churches”, Section IV, A.